

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ VILNIAUS PATAISOS NAMUS

2020 m. kovo 9 d. Nr. 4D-2019/1-1222
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius gavo X (toliau vadinama – Pareiškėjas) skundą (toliau vadinama – Skundas) dėl Vilniaus pataisos namų (toliau tekste ir citatose vadinama – Vilniaus PN) pareigūnų veiksmų (neveikimo), susijusių su galimai laiku neatliktu nusikalstamo elgesio rizikos vertinimu.

2. Skunde, be kitų aplinkybių, nurodoma:

2.1. „[...] 2019-03-13 d. kreipiausi į Vilniaus pataisos namų administraciją su prašymu, kada nuteistiems turi būti nustatyta elgesio rizikos, kriminogeniniai veiksniai, surašyti OASys. [...] nusikalstamo elgesio rizikos vertinimas pagal OASys metodiką tapo privalomas nuo 2016 m. turėtų būti atlikta per vieną mėnesį nuo naujai į pataisos įstaigą atvykusio nuteistojo paskyrimo [...]“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta);

2.2. „[...] aš bausmę atlieku nuo 2011-02-11 man nebuvo nustatyta jokia rizika [...]. 2019-03-25 d. skundas Nr. 29930-596 buvo kreiptasi į Vilniaus PN administraciją dėl socialinės rehabilitacijos pareigų neatlikimo skundas buvo išnagrinėtas ir duotas atsakymas 2019-04-14 Nr. 42-410. Atsakyme teigiama, kad neva viskas yra teisinga ir mano skundas nepagrįstas“;

2.3. „[...] 2019-05-14 [...] buvo apskūsta Kalėjimų departamentui. Kalėjimų departamentas [...] 2019-06-13 Nr. 2S-2454 įpareigojo Vilniaus PN direktorių iš naujo išnagrinėti mano skundą ir nustatyti mano elgesio rizikos vertinimą. Tik tuomet buvo nustatytas vertinimas. Nusikalstamo elgesio rizikos vertinimas buvo atliktas 2019-06-22, o turėjo būti nustatytas nuo 2016 m. [...]. Per savo bausmės laiką, aš neturėjau galimybės susimažinti rizikos balų.“

3. Pareiškėjas prašo ištirti Skunde nurodytas aplinkybes.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierius 2019 m. spalio 16 d. raštu Nr. 4D-2019/1-1222/3D-2519 kreipėsi į Vilniaus PN, prašydamas paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes.

2019 m. spalio 24 d. Seimo kontrolierius gavo Vilniaus PN 2019 m. spalio 24 d. raštą Nr. 9-11453; rašte ir pateiktuose prieduose pateikta toliau nurodoma informacija:

4.1 „[...] 2019-03-25 buvo gautas ir užregistruotas nuteistojo X prašymas Nr. -29(3)-596 – dėl socialinės rehabilitacijos. 2019-04-24 pataisos įstaigos administracija parengė atsakymą Nr. 42-410. Atsakymas nuteistajam įteiktas pasirašytinai 2019-04-26. [...]

Pataisos įstaigos administracijai žinoma, kad nuteistasis nurodytą atsakymą, teisės aktu nustatyta tvarka, apskundė Kalėjimų departamentui prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos (toliau – Kalėjimų departamentas). Išnagrinėjęs nuteistojo skundą, 2019-06-13 raštu Nr. 2S-2454 Kalėjimų departamentas nustatė, kad Vilniaus PN administracija nepagrįstai nepateikė informacijos į skunde dėstomas aplinkybės dėl nusikalstamo elgesio rizikos vertinimo, todėl buvo pasiūlyta skundo dalį dėl nusikalstamo elgesio rizikos vertinimo išnagrinėti iš naujo ir pateikti nuteistajam išsamų atsakymą. Atsižvelgus į minėtą raštą pataisos įstaigos administracija parengė atsakymą (2019-07-11 atsakymas Nr. 42-2598). [...]“;

4.2. „[...] Pataisos įstaigos administracijai žinoma, jog X į Vilniaus PN atlikti laisvės atėmimo bausmę atvyko 2011-02-11. Nusikalstamo elgesio rizikos vertinimas pagal „OASys“ metodiką nuteistajam atliktas 2019-06-20. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad nuo nuteistojo atvykimo į Vilniaus PN dienos ne kartą keitėsi bausmių vykdymą reglamentuojantys teisės aktai, o nurodytas vertinimas tapo privalomu tik nuo 2016 m., vykdant BVK kodekso 137(1) straipsnį. Informuojame, jog atsižvelgus į gana didelę pareigūnų kaitą ir / ar jų trūkumą, laiku nebuvo pastebėta, kad vertinimas nurodytam nuteistajam atliktas nebuvo. Pažymėtina ir tai, kad ne tik darbuotojai, bet ir patys nuteistieji turi būti aktyvūs pataisos proceso dalyviai. Pataisos įstaigos administracijai žinoma, kad anksčiau nei žodžiu, nei raštu (iki aukščiau įvardintų prašymų ir skundų) dėl OASys vertinimo nuteistasis nesikreipė, savo pataisos procesu nesidomėjo. [...]“;

4.3. „[...] Informuojame, kad pataisos įstaigos administracija nuteistiesiems rekomendacijų, kaip sumažinti „OASys“ balus, neteikia. X rekomendacijos teiktos nebuvo. Jokie teisės aktai tokių rekomendacijų teikimo nenumato, tačiau nuteistieji, siekiant išsiaiškinti jiems rūpimus klausimus, aptarti kriminogeninių veiksnių mažinimo galimybes, parinkti priemones mažinant pakartotinio nusikalstamo elgesio riziką, gali kreiptis į Resocializacijos skyriaus specialistus ar psichologus. Aiškiai apibrėžtų kriterijų, kuriais remiantis gali būti mažinama rizika, nėra nustatyta, kiekvienas atvejis yra individualus, didžiąja dalimi priklausantis nuo nuteistojo vidinės motyvacijos.

Pataisos įstaigos administracijai žinoma, kad nuteistojo laisvės atėmimo bausmės pradžia – 2009-12-07 (Vilniaus PN nuo 2011-02-11), pabaiga – 2023-04-09, bausmės terminas – 14 m. Atlikus pakartotinio nusikalstamo elgesio rizikos vertinimą, nuteistajam buvo nustatyta – vidutinė rizika (98 balai), iš kurių 40 balų yra statiniai (nekintantys) ir 58 balai dinaminiai (kintantys). Iš atlikto vertinimo matyti, kad nuteistasis gali pasistengti mažinti balus ieškodamas galimybių įsidarbinti laisvėje, spręsdamas alkoholio vartojimo įgūdžių kontrolės užtikrinimo problemas, pripažindamas ir koreguodamas tam tikras mąstymo klaidas (problemų identifikavimas ir įveikos strategijų parinkimas, impulsų kontrolė, pasekmių suvokimas ir kt.), koreguodamas nuostatas. Bausmės atlikimo metu Vilniaus PN nuteistasis turėjo galimybę dalyvauti psichologų vedamose programose, socialinės reabilitacijos priemonėse, individualiai konsultuotis su psichologais, dirbti, mokytis ir kita. Informacija apie tai, kokiomis priemonėmis nuteistasis pasinaudojo, atsispindi pridedamuose atsakymuose. [...]“

5. Seimo kontrolierius 2019 m. spalio 16 d. raštu Nr. 4D-2019/1-1222/3D-2518 kreipėsi į Kalėjimų departamentą prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos (toliau vadinama ir – Kalėjimų departamentas, KD), prašydamas paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes.

2019 m. spalio 25 d. Seimo kontrolierius gavo KD 2019 m. spalio 25 d. raštą Nr. 1S-2827; rašte ir pateiktuose prieduose nurodoma:

5.1. Kalėjimų departamentas Pareiškėjo skundą dėl Vilniaus PN direktoriaus pateikto atsakymo Nr. 42-410, kuriuo Pareiškėjas buvo nepatenkintas, išnagrinėjo ir pateikė 2019 m. birželio 13 d. atsakymą Nr. 2S-2454; šiame rašte Vilniaus PN direktoriui rekomenduota iš naujo išnagrinėti Pareiškėjo 2019-03-25 skundo Nr. 29(3)-596 dalį, susijusią su nusikalstamo elgesio rizikos vertinimu, pateikiant Pareiškėjui išsamų atsakymą;

5.2. po KD pateiktų rekomendacijų Pareiškėjui buvo pateiktas Vilniaus PN 2019 m. liepos 11 d. raštas Nr. 42-2598, kuriame nurodyta:

„[...] Pataisos įstaigos administracijai žinoma, kad šios skundo dalies nagrinėjimo metu (2019-06-20) Jums buvo atliktas nusikalstamo elgesio rizikos vertinimas pagal „OASys“ metodiką. Atlikus vertinimą nustatyta, kad Jūsų pakartotinio teistumo rizika yra vidutinė (98 balai), iš jų 40 balų yra statiniai (nekintantys) ir 58 balai dinaminiai (kintantys). Jūsų atveju kriminogeniniai veiksniai, galintys ateityje didinti tikimybę Jums nusikalsti, nustatyti šiose vertinimo srityse: informacija apie teisės pažeidimus (t. y. statinis nekintantis veiksnys, kurį nulėmė ankstesni teistumai, kriminalinė istorija), taip pat gyvenimo sąlygos (pastovios gyvenamosios vietos neturėjimas), gyvenimo stilius ir draugai (nusikaltimai padaryti apsvaigus nuo alkoholio, draugų įtaka), emocinė gerovė (savižalos atvejai praeityje, emocinės gerovės problemos), mąstymas ir elgesys (impulsyvumas, nelankstūs problemų sprendimo būdai, savivokos stoka, psichiką veikiančių medžiagų vartojimas) bei nuostatos (kaltės minimizavimas, nuostatos į priežiūrą, buvęs lygtinio paleidimo sąlygų pažeidimas). 2019-06-26 Jums taip pat buvo atliktas HCR-20 smurto rizikos įvertinimas; Nustatyta, jog tikėtina aukšta smurto rizika.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad nuo Jūsų atvykimo į Vilniaus pataisos namus dienos (2011-02-11) ne kartą keitėsi bausmių vykdymą reglamentuojantys teisės aktai. Taip pat pastebėtina, jog per laikotarpį, nuo kada OASys vertinimas tapo privalomu, buvo gana didelė pareigūnų kaita ir / ar jų trūkumas, dėl ko nebuvo laiku atliktas nusikalstamo elgesio rizikos vertinimas bei nustatyti kriminogeniniai veiksniai, tačiau pažymėtina, jog ne tik darbuotojai, bet ir patys nuteistieji turi būti aktyvūs pataisos proceso dalyviai. Pataisos įstaigos administracijai žinoma, kad anksčiau nei žodžiu, nei raštu dėl kriminogeninių veiksnių nustatymo, OASys vertinimo nesikreipėte, savo pataisos procesu nesidomėjote. [...].“

Tyrimui reikšmingi teisės aktai

6. Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso (toliau vadinama ir – BVK):

137 straipsnis „Socialinės reabilitacijos tikslai, veiksmai ir priemonės“ – „6. Nusikalstamo elgesio rizika vertinama vadovaujantis Kalėjimų departamento direktoriaus aprobuotomis metodikomis ir programomis. [...].“;

157 straipsnis „Lygtinis paleidimas iš pataisos įstaigų“ – „1. Laisvės atėmimo bausmę pataisos įstaigose atliekantys nuteistieji, kurie vykdo individualiame socialinės reabilitacijos plane numatytas priemones, yra pateikę Lygtinio paleidimo iš pataisos įstaigos komisijai prašymus lygtinai paleisti iš pataisos įstaigos ir kurių nusikalstamo elgesio rizika žema ir (ar) pažanga mažinant nusikalstamo elgesio riziką sudaro pagrindą manyti, kad jie laikysis įstatymų ir nenusikals, gali būti lygtinai paleisti iš pataisos įstaigų. Prašymų lygtinai paleisti iš pataisos įstaigos pateikimo tvarką nustato Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklės. [...].“;

183 straipsnis „Bausmių vykdymo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų apskundimas“ – „1. Viešųjų darbų, laisvės apribojimo, arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmės vykdančių institucijų ir įstaigų pareigūnų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami atitinkamą bausmę vykdančios institucijos ar įstaigos vadovui. Šis skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo skundo gavimo dienos. 2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytas bausmės vykdančių institucijų ir įstaigų vadovų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami Kalėjimų departamento direktoriui. Šis skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo jo gavimo dienos, o jei dėl skundo atliekamas tyrimas, – per dvidešimt darbo dienų nuo tyrimo baigimo dienos. [...].“

7. Kalėjimų departamento direktoriaus 2012 m. birželio 25 d. įsakymu Nr. V-211 patvirtinto Nusikalstamo elgesio rizikos vertinimo metodikų ir elgesio pataisos programų aprobavimo Lietuvos bausmių vykdymo sistemoje tvarkos aprašo (toliau vadinama – Aprašas):

2 punktas „Pagrindinės Apraše vartojamos sąvokos“ – „Rizika – tikimybė, kad pasireikš

vertinamo asmens nusikalstamas elgesys. [...] Rizikos valdymas – visuma įvairių pagalbos priemonių, padedančių mažinti vertinamo asmens nusikalstamo elgesio pasireiškimo tikimybę – biologinio, psichologinio, ugdomojo ir socialinio poveikio priemonių planas (intervencijos strategija). [...]“;

5 punktas – „*Elgesio pataisos programų tikslas* – šių programų dalyvių pakartotinių nusikaltimų prevencija ir resocializacija“;

6 punktas – „*Elgesio pataisos programų uždaviniai*: 6.1. Nuteistųjų motyvavimas keisti kriminalinį elgesį; 6.2. pakartotinio nusikalstamumo rizikos veiksnių mažinimas/valdymas, mąstymo ir elgesio, susijusio su pakartotiniu nusikalstamumu, keitimas; 6.3. nuteistųjų prokriminalinių nuostatų ir vertybių keitimas; 6.4. socialiai priimtinių mąstymo ir elgesio būdų įtvirtinimas.“

8. Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus 2015 m. rugpjūčio 26 d. įsakymu Nr. V-313 patvirtintos Individualaus socialinės reabilitacijos plano rengimo metodikos (toliau vadinama – Metodika):

16 punktas – „Per vieną mėnesį nuo naujai į pataisos įstaigą atvykusio nuteistojo paskyrimo į nuteistųjų būrį dienos atliekamas nusikalstamo elgesio rizikos įvertinimas. Atsižvelgiant į taikytos nusikalstamo elgesio rizikos vertinimo metodikos rezultatus nustatomi kintamieji kriminogeniniai poreikiai, turintys įtakos nusikalstamo elgesio rizikai, parenkamos prevencinės ir/ar intervencinės socialinės reabilitacijos priemonės ir šia informacija papildomas individualus socialinės reabilitacijos planas.“

9. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2014 m. kovo 6 d. įsakymu Nr. 1R-65 patvirtinti Vilniaus pataisos namų nuostatai (Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2019 m. sausio 2 d. įsakymo Nr. 1R-1 redakcija) (toliau vadinama – Vilniaus PN nuostatai):

8 punktas – „Vilniaus pataisos namai, siekdami veiklos tikslo, atlieka šias funkcijas: [...] 8.6. vykdo socialinį darbą su suimtaisiais ir nuteistųjų socialinę reabilitaciją, [...], siekdami užtikrinti veiksmingą nuteistųjų resocializaciją ir mažinti jų nusikalstamų veikų recidyvą; [...]“;

17 punktas – „Vilniaus pataisos namų direktorius: 17.1. sprendžia įstaigos kompetencijai priskirtus klausimus ir atsako už įstaigai nustatyto veiklos tikslo pasiekimą, veiklos planavimą ir organizavimą, funkcijų atlikimą; [...] 17.3. pagal kompetenciją užtikrina, kad įstaigoje būtų vykdomi įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimai; [...]“

10. Ministrų Komiteto rekomendacija šalims narėms Nr. R (2006)2 „Dėl Europos kalėjimų taisyklių“ (toliau vadinama – Europos kalėjimų taisyklės):

„103.1. Režimas nuteistiems kaliniams turi būti pradėtas taikyti iš karto, kai tik nuteistasis pristatomas į kalėjimą, nebent jam jau jis buvo taikytas anksčiau.

103.2. Kuo greičiau po atvykimo, turi būti parengti pranešimai apie nuteistų kalinių asmeninę situaciją, kiekvieno iš jų bausmės atlikimo planai ir paleidimo rengimo strategija.

103.3. Nuteisti kaliniai turi būti skatinami dalyvauti kuriant jų individualius bausmės atlikimo planus.

103.4. Šiuose planuose kaip įmanoma plačiau turi būti numatyta:

a. darbas; b. švietimas; c. kita veikla; d. rengimas paleidimui.

103.5. Režimas nuteistiems kaliniams taip pat gali apimti socialinį darbą, medicinos ir psichologinę priežiūrą.

103.6. Paleidimo iš kalėjimo sistema turi būti sudedamoji nuteistų kalinių režimo dalimi.

103.7. Kaliniai, jei jie sutinka, gali dalyvauti atkuriamojo teisingumo programose ir skatinami atlyginti žalą padarytą nusikaltimo metu.

103.8. Ypatingas dėmesys turi būti skiriamas sudarant nuteistų kalinių iki gyvos galvos ir nuteistų kalinių ilgam terminui bausmės atlikimo planams ir režimui.“

Tyrimo išvados

11. Skunde Pareiškėjas teigia, jog kreipėsi į Vilniaus PN su skundu, kad būtų nustatyti pakartotinio nusikalstamo elgesio rizikos vertinimo balai, tačiau gavo netenkinantį atsakymą, kurį apskundė Kalėjimų departamentui. Pasak Pareiškėjo, Kalėjimų departamentas įvertino Vilniaus PN atsakymą bei įpareigojo Vilniaus PN direktorių iš naujo išnagrinėti skundą dėl nusikalstamo elgesio rizikos vertinimo.

Pasak Pareiškėjo, Vilniaus PN atliko nusikalstamo elgesio rizikos vertinimą tik po KD įpareigojimo, t. y. 2019-06-22, nors pagal teisės aktuose nustatytus reikalavimus turėjo tai atlikti jau 2016 metais.

12. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjas 2019 m. gegužės 14 d. su skundu kreipėsi į KD (skundas gautas ir užregistruotas 2019-05-16, Nr. 2G-2000) dėl Vilniaus PN pateikto atsakymo į jo skundą.

Kalėjimų departamentas, įvertinęs Vilniaus PN administracijos atsakymo pagrįstumą ir teisėtumą, 2019 m. birželio 13 d. rašte Nr. 2S-2454 konstatavo, kad Vilniaus PN administracija nepagrįstai nepateikė informacijos dėl skunde dėstomų aplinkybių (dėl nusikalstamo elgesio rizikos vertinimo), todėl buvo pasiūlyta skundo dalį dėl nusikalstamo elgesio rizikos vertinimo išnagrinėti iš naujo ir pateikti nuteistajam išsamų atsakymą (šios pažymos 5.1 punktas). Po KD pateiktų rekomendacijų Vilniaus PN 2019 m. liepos 11 d. raštu Nr. 42-2598 informavo Pareiškėją, kad 2019-06-20 buvo atliktas nusikalstamo elgesio rizikos vertinimas pagal „OASys“ metodiką. Atlikus vertinimą nustatyta, kad Pareiškėjo pakartotinio teistumo rizika yra vidutinė (98 balai), iš jų 40 balų yra statiniai (nekinantys) ir 58 balai – dinaminiai (kintantys) (šios pažymos 5.2 punktas).

13. Metodikos 16 punkte nurodyta, jog per vieną mėnesį nuo naujai į pataisos įstaigą atvykusio nuteistojo paskyrimo į nuteistųjų būrį dienos atliekamas nusikalstamo elgesio rizikos įvertinimas (šios pažymos 8 punktas).

Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjo laisvės atėmimo bausmės pradžia yra 2009-12-07 (Vilniaus PN jis yra laikomas nuo 2011-02-11), pabaiga – 2023-04-09. Nusikalstamo elgesio rizikos vertinimas pagal „OASys“ Metodiką tapo privalomas tik nuo 2016 m. ir turėtų būti atliekamas per vieną mėnesį nuo naujai į pataisos įstaigą atvykusio nuteistojo paskyrimo į nuteistųjų būrį dienos. Pareiškėjui nusikalstamo elgesio rizikos vertinimas buvo atliktas tik po KD įpareigojimo, t. y. 2019-06-20; šį faktą, kad laiku neatliko vertinimo, pripažino ir pati Vilniaus PN administracija.

Vilniaus PN administracija teigia, kad nuo Pareiškėjo atvykimo į Vilniaus pataisos namus dienos (2011-02-11) ne kartą keitėsi bausmių vykdymą reglamentuojantys teisės aktai, per laikotarpį, nuo kada „OASys“ vertinimas tapo privalomas, buvo gana didelė pareigūnų kaita ir / arba jų trūkumas, dėl ko nebuvo laiku atliktas Pareiškėjo nusikalstamo elgesio rizikos vertinimas bei nustatyti kriminogeniniai veiksniai.

14. Vilniaus PN administracija 2019 m. spalio 24 d. rašte Nr. 9-11453, adresuotame Seimo kontrolieriui, taip pat paaiškino, jog „[...] pataisos įstaigos administracija nuteistiesiems rekomendacijų, kaip sumažinti „OASys“ balus, neteikia. [...]“ (šios pažymos 4.3 punktas).

Seimo kontrolierius pažymi, kad nusikalstamo elgesio rizikos balai yra ypač svarbūs (reikšmingi) nuteistiesiems ateityje pretenduojant į lygtinį paleidimą iš įkalinimo vietos. BVK 157 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad gali būti lygtinai paleisti iš pataisos įstaigų laisvės atėmimo bausmę pataisos įstaigose atliekantys nuteistieji, kurių nusikalstamo elgesio rizika žema ir (ar) pažanga mažinant nusikalstamo elgesio riziką sudaro pagrindą manyti, kad jie laikysis įstatymų ir nenusikals.

Viena iš Vilniaus PN nuostatuose įtvirtintų funkcijų yra vykdyti nuteistųjų socialinę reabilitaciją, siekiant užtikrinti veiksmingą nuteistųjų resocializaciją (šios pažymos 9 punktas). Taigi,

savalaikis nusikalstamo elgesio rizikos nustatymas yra vienas iš veiksnių, padedančių nuteistajam laiku ir efektyviai pradėti socialinę reabilitaciją, už kurią yra atsakinga ir pataisos įstaiga.

Be to, Vilniaus PN nuostatų 17 punkte numatyta, jog Vilniaus pataisos namų direktorius užtikrina, kad įstaigoje būtų vykdomi įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimai. Todėl Vilniaus PN administracijos pozicija, jog „[...] pataisos įstaigos administracija nuteistiesiems rekomendacijų, kaip sumažinti „OASys“ balus, neteikia. [...]“, Seimo kontrolierius vertina kritiškai, t. y. kaip pareigos atsakingai ir rūpestingai vykdyti teisės aktuose nustatytos funkcijos nevykdymą.

Pažymėtina, kad, norint, jog nuteistojo parengimas paleidimui į laisvę būtų sėkmingas, individualus darbas turi prasidėti nuo pat įkalinimo pradžios. Europos kalėjimų taisyklių 103 punkte numatyta, kad kuo greičiau po atvykimo turi būti parengti pranešimai apie nuteistų kalinių asmeninę situaciją, kiekvieno iš jų bausmės atlikimo planai ir paleidimo rengimo strategija. Nuteisti kaliniai administracijos turi būti skatinami dalyvauti kuriant jų individualius bausmės atlikimo planus. Bausmės atlikimo planavimas yra gyvybiškai svarbi viso bausmės atlikimo ir pasitaisymo proceso dalis, todėl pataisos namų administracijos privalo imtis visų įmanomų priemonių įtraukti pačius nuteistuosius į jų užimtumo planavimą, kad būtų kuo geriau panaudotos siūlomos programos ir priemonės. Sėkmingas nuteistojo išėjimo į laisvę planavimo procesas neatsiejamas ir nuo tinkamo rizikos įvertinimo, susijusio su galima grėsme, kurią gali sukelti nuteistojo paleidimas į laisvę. Už visą šį procesą yra atsakinga įkalinimo įstaiga.

Atsižvelgęs į tai, Seimo kontrolierius pažymi, kad Skundo tyrimo metu nustatytas teisės aktuose numatytų terminų nesilaikymas galimai dėl Vilniaus PN didelės pareigūnų kaitos ir / arba jų trūkumo, laiku neatliekant Pareiškėjo nusikalstamo elgesio rizikos vertinimo ir neužtikrinant savalaikio socialinės reabilitacijos proceso, tačiau šios aplinkybės Vilniaus PN administracijai nesuteikia teisės nesilaikyti teisės aktuose numatytų reikalavimų. Vilniaus PN įstaigos administracija privalo užtikrinti, kad įstaigoje būtų laikomasi teisės aktuose nustatytų terminų, kad įstaigoje būtų vykdomos numatytos funkcijos ir nusikalstamo elgesio rizikos vertinimas būtų atliekamas laiku, kaip to reikalaujama pagal teisės aktus.

15. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Skundas dėl Vilniaus PN pareigūnų veiksmų, laiku nenustatant Pareiškėjui pakartotinio nusikalstamo vertinimo rizikos balų, *pripažintinas pagrįstu.*

Atsižvelgiant į tai, kad Vilniaus PN pareigūnai 2019-06-20 atlikto Pareiškėjo nusikalstamo elgesio rizikos vertinimą pagal „OASys“ metodiką, Seimo kontrolieriaus papildoma rekomendacija nebus teikiama.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

16. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžia X skundą dėl Vilniaus PN pareigūnų veiksmų, laiku nenustatant Pareiškėjui pakartotinio nusikalstamo vertinimo rizikos balų, *pripažinti pagrįstu.*

Seimo kontrolierius

Augustinas Normantas